

OFELAŠ

Bagadus movt fuolalaččat ráhkadir filmmaid
sámi kultuvrra ja álbmoga birra

INTERNATIONAL SAMI FILM INSTITUTE

Siidu 3: Edith & Aljojsa – Govven: Julev Film
Siidu 8: Jiknon/Frozen II © Disney
Siidu 9: Áile ja áhkku - Govven: Hans Olof Utsi
Siidu 11: Ofelaš / Pathfinder - Bagadalli Nils Gaup
Siidu 12 ja 13: Sámi bojá filmma báddemis – Govven: Niels Ovllá Dunfjell
Siidu 16, 17: Unborn biru – Govven: Johan Mathis Gaup
Siidu 19: Sami blood – Govven: Sophia Olsson
Siidu 21: Ellos Eatnu / Let the River Flow – Govven: Mer film
Siidu 22: Sami blood – Govven: Sophia Olsson
Siidu 23: Storyhunters bargobájis – Govven: Anne Katja Gaup

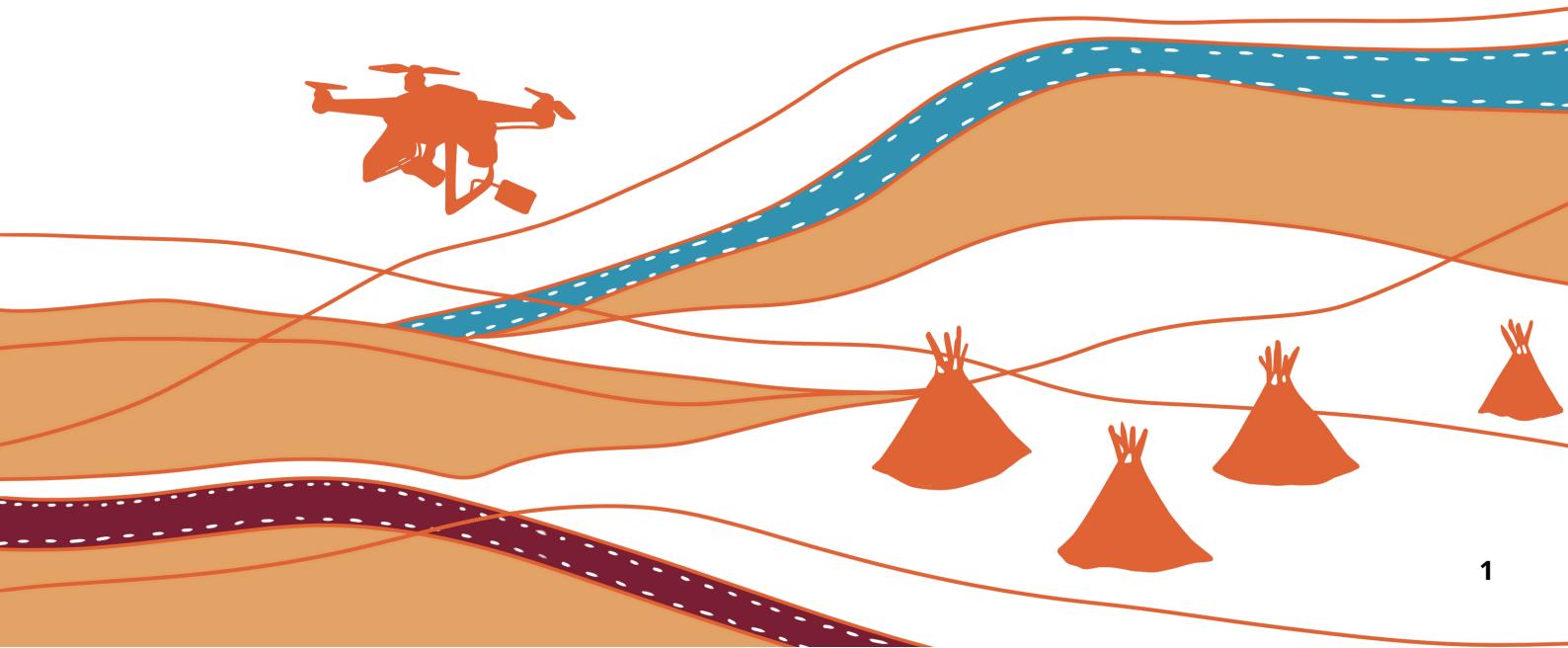
Dát dokumeanta lea čállon 2021, ja ođđa grafálaš bardin ja hábmen lea dahkon 2024.
Hábmejeadji lea Káren-Ann Hurri www.kahurri.com

DOKUMEANTTA ULBMIL

Dát dokumeanta galgá áimmahuššat mánja ášši. Dat lea jurddašuvvon sihke geavatlaš bagadussan filbmahdakkiide geat háliidit govidit sámi áššiid, fáttáid ja olbmuid iežaset filmmain, dan hárrái ahte movt galgá fuolalaččat lahkonit suorggi, seammás go čielggada sámi árvvuid maid mii atnit árvvus ja maid ávžžuhit garvit vai ii šatta boasttugovvideapmi ja appropriašuvdna. Dokumeanta deattuha maiddái ovdamuniid das ahte juogadit máhtu ja oahppat guhtet guimmiineamet lotnolasvuodas, ja dáiddafriddjavuođa árvvusatnin.

Sápmelaččat leat historjjálaččat guhká doaimmahan dáiddafriddjavuohta buotlágan ovdanbuktinvugiid dáfus. Árbevirolaš sámi vokálašánjer, juoigan, geavahuvvui áigá vuosttaldeaddji dáiddahápmin mii duosttui assimilerema kodejuvvon dieđuid bokte maid duše sápmelaččat ieža ipmirdedje. Min myhtat ja historjját leat dego dávvirvuorkkát mat inspirerejít nuorra ja ángiris filbmahdakkiid ja innovatiiva historjámuitaleddjiid buot šáŋjeriin. Mii leat gergosat juogadit iežamet historjjáid, ja hábmet odđa historjjáid, ulbmillaš oassálastima ja guimmešvuoda bokte mas buot oasseváldit árvvusatnet ja doahttalit oainnuid ja árvvuid maid sámi álbmot atná guovddážis ja mágssolažjan.

Sámi filbma- ja kulturráđđi

MII LEAT ÁLGOVUOLGGALAŠ MUITALEADDJIT

Go boadát Sápmái, min álbumoga árbevirolaš guvlui, de boadát eará kultuvrra, eará giela ja eará álbumoga – sápmelaččaid – lusa. Mii leat dán eatnama álgoálbmot, mii mearkkaša ahte min olbmot leat leamaš dáppe čuđiid jagiid ovdal go earát. Mii oamastit iežamet kultuvrra, iežamet giela, iežamet muitalusaid ja dávviriid. Don iežat filbmajurdagiin dahje iežat filbmajoavkkuin leat guossi min ruovttubáikkis.

"Mii háliidit ieža muitalit iežamet muitalusaid."

Du soaittát västidit: "Muhto buohkain han lea friddjavuohta sárdnut ja muitalit vaikko guđe muitalusa". Ovdamunát sajádagas – ja ii-álgoálbmotlaš oaidninsajis – juo, dat soaitá leat duohta. Muhto eanas álgoálbmogin ii leat leamaš, ii ge leat vel ge, dat seamma ovdamunát sajádat, mii mearkkaša ahte dat resurssat mat dus leat olámuttos iežat filbmaráhkadeapmái leat diehittelastat dutnje. Nu ii leat min filbmadahkkiid dilli.

Jus ain oaiwvildat ahte don leat buoremus olmmoš muitalit "sámi inspirerejuvvon" muitalusa, de galggat diehtit ahte mis leat hui stuora vuordámušat dasa ahte don ovttasbarggat minguin.

Sámi filbmamáilbmi lea hui nuorra industriija ja álggií sámi rešishevrra Nils Gaupa Ofelaš-filmmain mii nammaduvvui Oscar-bálkkašupmái 1987:s. Mun muittán vuosttašcázálmasa, ledjen 14-jahkásaš ja beasaimet vuosttaš geardde oaidnit filmma stuora kino-šäarpmas iežamet birra, iežamet gillii. Ofelaš rievdadii min eallimiid.

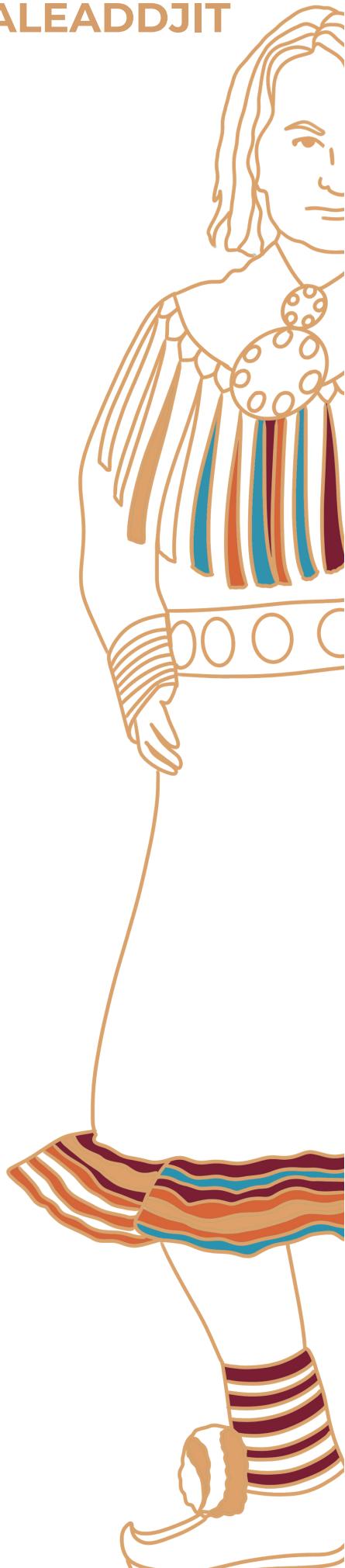
Guoktelot lagi maŋŋel, 2009:s, ásaheimmet Internašunála Sámi Filbmainstituhta, doarjjan sámegielat filmmaide, danne go ii oktage eará dahkan dan, vaikko Ofelaš lihkostuvai ge bure. Maŋŋemus 10 lagi leat mii ovdánahttán ođđa buolvva lihkostuvvan ja riikkaidgaskasaš bálkkašumiid vuotti sámi filbmadahkkiid.

Go boadát sámi filbmamáilbmái filbmajurdagiin dahje buvttademiin mii lea viežan inspirašuvnna juogo min olbmuin, min kultuvrras dahje eatnamiin, de bivdit du ipmirdit ahte min álbumogis ii leat leamaš vuos vejolašvuhta ollásit ovddidit iežamet muitalandáiddu filmma bokte. Kolonialistalaš historjjá geažil lea guhká leamaš nu ahte olgobeale olbmot dat muitalit muitalusaid min álbumoga birra. Mis eai leat duháhiid sámi filmmat odne, mis leat dušše muhtin moadde. Mis eai leat guhkesfilmmat mánáide, eai drámá-ráiddut eai ge animašuvnnat, muhto mis leat muitalkeahthes ja gelddolaš muitalusat, ja mii háliidit hukset ovdavázz ja ceavzilis filbmaindustriija boahtteágái mii boahtá boahttevaš buolvvaide buorrin. Nu ahte jus háliidat muitalit sámi inspirerejuvvon muitalusa, de fertet atnit muittus iežat ovdamunát sajádagá majoritehtaservodaga filbmadahkkin ja dan ovddasvástádusa mii dan mielde čuovvu. Ja buot deháleamos – mii eat leat kultuvrralaš veahkit, mii leat álgovuolggalaš muitaleaddjit ja mii ráhkistit filmma ja buori ovttasbarggu.

Guovdageaidnu ođđajagemánu 8. b. 2021

Anne Lajla Utsi

Internašunála Sámi Filbmainstituhta hálddahusdirektevra

ČOAVDDASÁTNI LEA ÁRVVUSATNIN

Mii, sámi filbmaindustriija ovddasteaddjít, oaidnit ahte beroštupmi sámi kultuvrii ja muitalusaide lassána, erenoamážit fillbma- ja tv-industriija bealis. Oppalaččat galggašii dát leat buorre midjiide, go mielddisbuktá ahte sámi filbmaindustriija ealáska sámi sisdoalu beroštumi geažil. Dađi bahábut ii leat ovdáneapmi dáiinna lágiin min mielas. Lea baicca nuppe ládjé, mii oaidnit ahte earát dađistaga ávkkástallet min kultuvrrain vai "sin" buvttadeamit šaddet "bivnnuheappot", "imašlaččabut", "duodalaččabut", "ekohtalaččabut" dahje mii dál de leažzá.

Go buvttadeaddjít geat ieža eai leat sápmelaččat govvidit sámi sisdoalu filbma- ja tv-buvttademiin, de leat unnán, dávjá ii oktage, sámi ovddasteaddjít dahje dinejeaddjít. Vearrámus oktavuođain oaidnit maiddái duođalaš boasttugovidemiid mat sakka vuorrástuhhttet sámi servodagaid. Dát duolbmá sámi servodaga ja mielddisbuktá čielga vahágiid albma olbmuide.

Álgoálbmogat miehtá máilmimi leat dahkkojuvvon oaidnemeahttumin majoritehta (ja dávjá kolonisttalaš) servodagaid bealis ja máhttú min kultuvrraid ja servodagaid birra lea coagis, dávjá ovdagáttuide vuođustuvvon. Jus galggat álgoálbmotmuitalusaid muitalit, de dárbbasat álgoálbmotmáhtu, ja dan ii leat sáhte lohkamiin oahppat.

Danne oaidnit ahte lea hoahppu implementeret dán bagadusa fuomášuhttin dihte olggobeale filbmadahkkiide ahte álgoálbmogiin leat ávnneskeahes, vuoinjalaš opmodagat ja kultuvrralaš vuogatvuodat, ja vai sii ohppet identifiseret vejolaš hástalusaid go fitnolaččat barget sámi sisdoaluin, erenoamážit guhkesfilmmaid ja tv-ráidduid oktavuođas.

Olggobeale buvttadeddjiid čoavddasátni galggašii leat "árvvusatnin". Vaikko mii gáibidit beassat ieža muitalit iežamet muitalusaid, de ii hehtte dat earáid artisttalaš friddjavuođa. Mii háliidit dušše deattuhit ahte lea dehálaš jurdilit nuppes ja doahttalit min, min vuorjašuvvamiid ja vuogatvuodaid. Jus dan dagat, de mielddisbuktá dat dušše ahte buvttadeapmi oažžu buoret dáiddalaš vuodu.

Ráhkisuuođain,
Sámi filbmadahkkiid searvi

SISDOALLU

LÁIDESTEAPMI: II MAIDEGE MIN BIRRA MIN HAGA.....	7
MANNE BAGADUS?.....	9
Sámi Árvvut.....	10
ČUJUHUSAT.....	11
MII LEA KULTUVRALAŠ BAGADUS?.....	12
Ofelačča višuvdna.....	12
Ofelačča ulbmil.....	12
Gean váste leat dát bagadus?	13
MOVT GEAVAHIT OFELAŠ-BAGADUSA.....	14
Dárkkistanlistu.....	15
BOASTTUGOVVIDEAMIT SÁPMELAČČAID BIRRA.....	16
PRINSIHPAT.....	17
Sámi árbbi ja kultuvrra árvvusatnin.....	18
Kultuvrralaš appropriašuvdna vs. kultuvrralaš lonohallan.....	19
Vuoiŋjalaš vuogatvuodat.....	20
Friddja, ovdagihtii dieđihuvvon mieđiheapmi.....	22
Ulbumillaš oassálastin.....	22
Ávkki juogadeapmi.....	23
UNDRIP ja SÁMI VUOIGATVUOHTA DEFINERET OVDANBUKTIMA	24
SÁPMELAČČAT.....	25
OANÁDUSAT.....	25
OKTAVUOĐADIĘDUT.....	26

LÁIDESTEAPMI: II MAIDEGE MIN BIRRA MIN HAGA

Filbmabuvttadeamit mat guoskkahit álgoálbmotmuitalusaaid, -servodagaid ja - eatnamiid galget čađahuvvot várrogasvuodain ja ipmárdusain dan dihto historjjá ja dálá duoh tavuođa hárrái mas álgoálbmogat ellet. Go jearrá gii sáhtta ja berre muitalit álgoálbmogiid muitalusaaid, de ferte váldit vuhtii álgoálbmotservodagaid vásáhusa kolonialismmain, dálá politikhkalaš dili ja fápmostrukturraid dásehisvuodja das gii stivre álgoálbmogiid muitalusaaid. Ná lea duoh tavuohta Sámis ja sámi muitalusaaid hárrái, seamma lágje go eará álgoálbmogiid hárrái.

Lea mávssolaš doahttalit álgoálbmogiid vuogatvuodja beassat defineret iežamet ja min iežamet kultuvrra. Dát vuogatvuohta lea nannejuvvon UNDRIP:s – Ovtastuvvon našuvnnaid julggaštusas álgoálbmotvuogatvuodaid birra, artihkal 31 – ja mii gáibidit dán vuogatvuodja beassat ieža stivret min iežamet muitalusaaid ja ovdanbuktima filbmabuvttadeami ja eará mediaid bokte.

Álgoálbmogat vásihit unnit sárdnunfriddjavuođa, danne go mis ii leat váikkuhanváldi ruhtadeami, buvttadeami ja distribušuvnna hárrái – vaikko min muitalusat ja min eallin dávjá lea ge buot sturrosaš buvttademiid fáddán. Min muitalusat, nu go min olbmot daid muitalit, besset hárve lávdeguovddážiidda máilmmiss gos govvideamit min birra sáhttet čielgasit váikkuhit min eallimiidda. Oarjemáilmme filbma- ja mediaindustrijas lea ovddasvástádus doahttalit álgoálbmogiid vuogatvuodja stivret min iežamet govvidemiid ja kultuvrralaš duogáža. Lea mávssolaš ahte álgoálbmotmuitalusat mui taluvvojít álgoálbmogiid iežaset jienain.

Filbmadahkkit geat bohtet Sápmái ja eará álgoálbmotservodagaide dainna ulbmiliin ahte viežat inspirašuvnna min olbmuin ja kultuvrras, fertejít leat diđolačcat dan fámu ja daid ovdamuniid ektui mat sis leat; ja dan várrogasvuodja ja ovddasvástádusa ektui maid dat mielddisbuktet go barget min muitalusaiguin. Olggobeale filbmadahkkit fertejít maid jearrat alddiineaset maid sii rihipet sápmelaččain go váldet inspirašuvnna dahje sisdoalu lobi haga. Sisdoalu hábmejeaddjít berrejít jearrat alddiineaset dáid gažaldagaid, oktagaslaččat ja kollektiivvalaččat:

"Jus sápmelaččain eai leat seamma vejolašvuodat/resurssat go mus muitalit iežaset muitalusaaid, manne mun lean de rievttes olmmoš muitalit dán mui talusa?"

"Movt boahtá mu filbmabuvttadeapmi sámi servodahkii ávkin ja maid attán mun ruovttoluotta?"

"Lea go riekta ahte mun válddán dán saji; ja lea go mu prošeakta guđege lágje mielede jávohuhtime sámi jienaid?"

"Manne mun govvidan sámi sisdoalu iežan mui talusas?"

"Ii maidege min birra min haga" lea guovddáš dajaldat man olu álgoálbmogat gesset alcceaseaset. Dat mearkkaša ahte mii doalahit iežamet vuogatvuođa bisuhit, stivret, suodjalit ja ovdánahttit iežamet kulturárbbi ja vuognjaduoji, ja ahte juohke filbmadahkki gii háliida bargat sámi ja eará álgoálbmoothistorjjáguin, -kultuvrraiguin ja -árbevieruiguin, galgá doahttalit dán vuogatvuođa.

Sámi muiatalusat ja máidnasat leat leamaš min ipmárdusa ja birgejumi vuodđun duháhiid jagiid, ja dat bohtet min guoddit ain olu jagiid ovddasguvlui. Min muiatalusat leat min kultuvrra geađgejuolggit.

Sámi filbmabagadus lea reaidun filbmadahkkiide geat háliidit bargat sámi ja eará álgoálbmotmuitalusaiguin ja dat lea ládestussan dasa movt dán sáhttá dahkat várrogas ja fuolalaš vugiin, mii mielddisbuktá ahte šaddá nu buorre filbmabuvta go vejolaš. Mii leat rahpasat juohke lágan buori ovttasbargui mii eaktuda guovttebealatvuođa ja guovttebealat árvvusatnima. Dat maid mii eat šat dohkket lea min árbejuvvon vuogatvuođa ja opmodaga suoládeapmi, appropiašuvdna dahje boasttugeavaheapmi.

Ovdamearkkat ehtalaš ja fuolalaš ovttasbarggus sámi álmogiin:

- Jiknjon 2/Sámi ovttasbargu gos Disney ja sámi álmot ja Internašunála Sámi Filbmainstituhtta sohpe sámi kultuvrra ja muiataluselemeanttaid geavaheami. Dát ovttasbargu ovddidii maiddái máhttojuogadeami kulturrasttildeaddji oahppanvejolašvuodđaid bokte.
- Sámi varra guhkesfilbma mas buvttadanfitnodat Nordisk Film bálkáhii 20 sámi filbmadahkki searvat buvttadanjovkui ovttasbarggus ISFI:iin ja nu fálle njuolggovásáhusaid guhkesfilbmabuvttadeamis daidda sápmelaččaide.

Fuollameahttun buvttademiid ovdamearkkat:

- Olgobeale buvttadanfitnodagat mat háliidit muiatalit sámi muiatalusaid, muhto mat bálkáhit olbmuid dušše giehtačáluskonsuleantan, filbmenbáikki ohccin dahje jorgaleaddjin, muhto eai bálkát eará sámi ovddasteddjiid váldodoaimmaide.
- Olgobeale buvttadanfitnodagat mat háliidit muiatalit stereotyhpalaš ja eksohtalaš muiatalusaid sápmelaččaid birra (boazodoallu, árbevierut/odđamállet eallin jna.).
- Buvttadeamit sámi fáttáid birra, muhto rollaguoddit hupmet Davviríkkaid gielaid vaikko sámegiella lea sin eatnigiella.
- Kommersiála filmmat/ráiddut hearkkes sámi fáttáid birra almmá sápmelaččaid haga váldorollain.

MANNE BAGADUS?

Sámi filbmaindustriija lea áibbas oðas, ja vaikko máñggas min filbmadahkkiin leat ge vuositán riikkaidgaskasaš bálkkašumiid, de lea sámi filmmaid ruhtadandilli ain áibbas oðas. Juste dál eai gávdno makkárge dihto ruhtadanvuogádagat mat dorjoše stuorát sámi buvttademiid, eai ge mis leat vuos nu valjit sámi filmmat. Danne galggaše visot filbmabuvttadeamit mat bohtet Sápmái atnit muitus ahte díi ehpet leat šat majoritehtafilbmasesvodagas gos dis leat ovdamunit ja rájehis vejolašvuoden ovdánahttit iežaideattet filbmakarrieara.

Go boađát min guvlui, de boađát min eatnamii – min Sámi riikii – ja dáppe leat njuolggadusat maid fertet čuovvut seamma ládjgo dagašit vaikko guđe riikkaidgaskasaš searvebuvttadeami olis. Go filbmet Sámis dahje geavahat sámi kultuvrra inspirašuvdnan iežat filbmii, de vuordit mii ulbmillaš ovttasbarggu ja čielga lotnolasvuoden; ahte don iežat buvttademiin doarjjut sámi filbmaindustriija buori ovdáneami ja bivddát rávvagiid ja veahki sámi filbmadahkkiin ja eará kultuvrralaš resurssain. Dát bagadusdokumeanta galgá leat veahkin dutnje beassat dohko. Ane dan reaidun mii veahkeha du iežat "sámi searvebuvttademiin".

Go min filbmaindustriija lea nu nuorra, de lea maiddái guhká leamaš nu ahte olggobeale filbmadahkkit leat muičalan muičalusaid sámi álbumoga birra dego livče hui dábálaš muičalusat. Buoremusat dán leat dušše čielga fikšuvnnat, ja vearrámusat leat mearihis vahágahttit. Dán bagadusa áigumuš lea maiddái hehttet ahte stereotyhpalaš muičalusat sápmelaččaid birra nannejuvvojtit, ja hehttet ahte ođđa stereotyhpat ráhkaduwojtit. Lea du ovddasvástádus filbmadahkkin fuolahit ahte dát mihtut olahuvvojtit.

SÁMI ÁRVVUT

Sápmelačcaide mii nannet ahte min kollektiiva ja oktagaslaš kultuvra, estehtalaš elemeantat, musihkka, giella, muitalusat, historjját ja eará árbevirolaš kultuvrralaš ovdanbuktitvuogit lea opmodat mii gullá min álbmogii, ii ge ovta olbmui. Dát leat vuodđovuoigatvuodat mat fertejít doahttaluvvot.

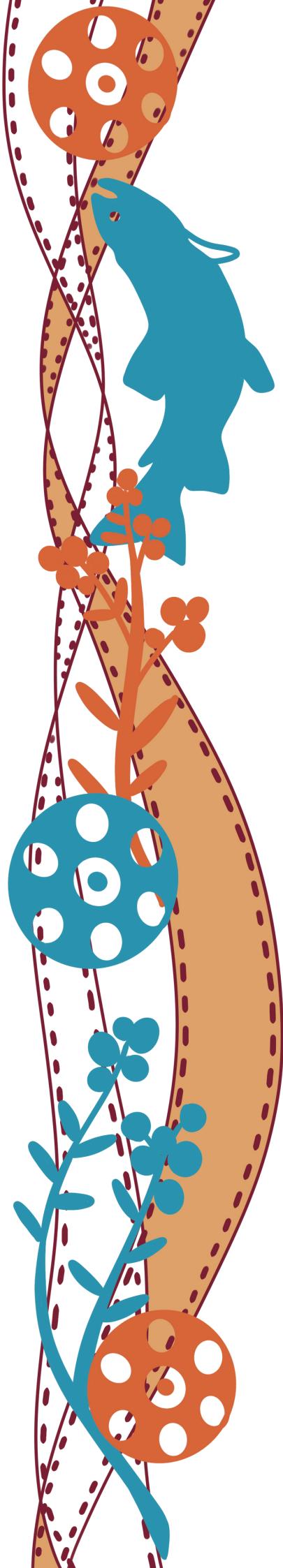
Mii árvvusatnit iežamet kultuvrraid ja gielaid ja dát lea min kultuvrralaš ja kreatiivvalaš ovdanbuktinvugiid vuodđu.

Mii viežzat veahki ja rávagiid iežamet vuorrasiain ja árbeviolaš máhtus ja dát lea dehálaš vuodđun min barggus.

Álgoálbmogin mis leat čanastagat eatnamiidda ja čáziide iežamet muitalusaíd, birgejumi ja árbevieruid bokte. Mii diehtit ja muitit ahte mii leat oassin luonddus ja mii atnit árvvus ceavzilis čovdosiid ja birasseasti eallinvuogi.

Muitalusárbevierru leat min kultuvrra áibbas guovddážis ja leat sivvan dasa go mii leat ceavzán garra árktaš guovllus čuđiid jagiid. Midjiide leat muitalusat mágssolaš kreatiivvalaš gáldun ovdánahttít iežamet servodagaid ja nannet iežamet gielaid ja kultuvrraid.

Mii viggat álo juogadit iežamet máhtu, resurssaid, fierpmádagaid ja čehppodaga iežamet lagasbirrasiiguin sámi servodagas.

ČUJUHUSAT

Dán dokumeantta inspirašuvdnan ja vuodđun leat:

"Pathways and Protocols, a filmmaker's guide to working with Indigenous Peoples", Terri Janke bokte, Screen Australia Australia ráđđehusa ovddas.

"Pathways to the International Market for Indigenous Screen Content", Maria DeRosa ja Marilyn Burgess bokte, imagineNATIVE ja On-Scren Protocols & Pathways by ImagineNativeFilm institute bokte.

Sámi Filbma Ofelaččat: the Work of the Pathfinder álggahuvvui ja láidestuvvui sámi filbmadahkki-joavkku, Internašunála Sámi Filbmainstituhta (ISFI) ja Sámi Filbmabargiid Searvi bealis.

Ofelaš-bagadusa sisdoallu lea čohkkejuvvon ságastallamiin mat leat čađahuvvon sámi ámmátfilbmabargiiguin. Dát dieđut leat čadnojuvvon ovddeš bargguide maid Internašunála Sámi Filbmainstituhta (ISFI) ja Sámi Filbmabargiid Searvi leat čađahan, ja bagadusaide maid Austrália ja Kanada álgoálbmogat leat ráhkadan. Sámi Filbma Ofelaččat ja Sámi filbmaindustriija juogadii álgovuolggalaš Ofelačča masa ožo máhcahemiid.

Ofelačča ii livče leamaš vejolaš ráhkadir Sámi filbmaráhkadanbirrasa ángiruššama haga – sin vásáhusat, geavadat, fuomášumit ja oahppu leat Ofelačča čielga vuodđun.

Ofelaš lea navdojuvvon 1987 filmma manjis mas lea seamma namma – rámiduvvon ja historjjálaš vuosttaš guhkesfilbma sámegillii goassege, man Nils Gaup rešisserii.

Internašunála Sámi Filbmainstituhtas lea rávajoavku mas leat sámi kultuvra- ja muitalusčeahpit mielde. Rávajoavkkus galgá leat guovddáš rolla *Ofelačča* bagadusaid implementerema oktavuođas.

MII LEA KULTUVRRALAŠ BAGADUS?

Kultuvrralaš bagadus lea vuohki movt dádjadir sámi dahje eará álgoálbmotservodagain kultuvrralačat heivvolaš, fuolalaš ja etihkalaš vugiin, mas ulbmil lea hukset oktavuođa luohttámuša ja ipmárdusa vuodul. Beaivválačat ja geavatlaš vugiiguin veahkeha kultuvrralaš bagadus ipmirdit sámi ja eará álgoálbmogiid oktavuođaid eará olbmuiguin, elliiguin, eatnamiiguin ja čáziiguin, ja vuoinjalaš oskuuin.

Díhto servodaga siskkobealde lea kultuvrralaš bagadus dábálaš ovttastallanvuohki; muhto sii geat eai dovdda servodaga vieruid ja árbevirolaš máhtu, dárbbasit liige bagadusa. Go ipmirda ja čuovvu kultuvrralaš bagadusaid, de leat dat veahkkin sihke álgoálbmoga lahtuide ja sidjiide olggobealde servodaga geat háliidit bargat álgoálbmogijiguin.

Dát "Ofelaš"-dokumeanta galgá leat kultuvrralaš bagadussan filbmabuvttadeami olis sámi konteavsttas.

Ofelačča višuvdna:

Min višuvdna lea oččodit ceavzilis ja autenttalaš sámi filbmaindustrija, gos sámi álbtmot lea njunnošis ráhkadeame ja buvttadeame min muitalusaid šerbmi.

Mii árvvusatnit fuolalaš ovttasbarggu ámmátlaš filbmaindustrijain Davvirikkin ja muđui máilmmiss.

Ofelačča ulbmil:

Dát *Ofelaš* lea sámi filbmaindustrija vuolggasadji man ulbmilin lea ahte ásahit oktasaš geavada ja rámmanjuolggadusaid filbma-/sisdoallobuvttadeami várás, mii erenoamážit deattuha dehálaš ruhtadanoassebeliid, ovdamearkka dihte: buvttadeddjiid, ruhtadeddjiid, filbmadahkkiid.

Dát bagadus lea jurddašuvvon buvttademiide main:

- lea sámi sisdoallu: ovdamearkka dihte sámi muiatalusat, rollat, kultuvra, kultuvrralaš elemeanttat ja/dahje árbevierut guđege hámis.
- sámi olbmot sámi konteavsttas deattuhuvvojit, dahje sámi sisdoallu oppalaččat.
- buvttadeamit čađahuvvojit Sámis dahje sámi servodagain.

Deattuhuwoo ahte *Ofelaš* ii vikka duostut buot lágan váttisvuodaid dahje riidduid mat sáhttet bohciidit, muho dat galgá hukset vuodoú ovttasbargui ja geahčalit cuiget vejolaš váttisvuodaid árra dásis, ja dat sáhttá fállát forumiid proseassa oktavuođas gos riiddut sáhttet čovdojuvvot fuolalaččat, sihkkarastin dihte ahte buvttadeamit doibmet njuovžilit. Jurddaš ahte dát dokumeanta lea reaidu mii láidesta du proseassa čađa seamma lágje go dagašit vaikko guđe riikkaidgaskasaš searvebuvttadeami olis.

Juridihkalaš ráva: Mii ávžuhit du váldit oktavuođa gelbbolaš advokáhtain dán ášši hárrái oažjun dihte juridihkalaš veahki das maid galgat dahkat jus badjánit juridihkalaš váttisvuodat.

Čoavddasátni galggašii leat "árvvusatnин". Vaikko sámi álbmot gáibida beassat ieš muiatalit iežas muiatalusaid, de ii hehtte dat earáid artisttalaš friddjavuođa. *Ofelaš*-bagadus deattuha ahte lea dehálaš jurdilit nuppes ja doahttalit min ja min vuorjašuvvamiid. Dat mielddisbuvttášii ahte "du" filbma očošii buoret dáiddalaš vuodoú.

Gean váste leat dát bagadus?

"*Ofelaš*" lea ráhkaduvvon veahkkeneavvun:

- Giehtačálusčálliide
- Filbmarešishevrraide
- Buvttadeddjiide
- Buvttadanjoavkkuide
- Filbmabuvttademiid várás olggobealde Sámi guovluid
- Filbmaprošeavttaid ruhtadeddjiide, filmmaid dáfus main leat sámi fáttát ja/dahje rollat
- Sápmelaččaide geat háliidit oassálastit filbmabuvttademiin main lea sámi sisdoallu

MOVT GEAVAHIT OFELAŠ-BAGADUSA

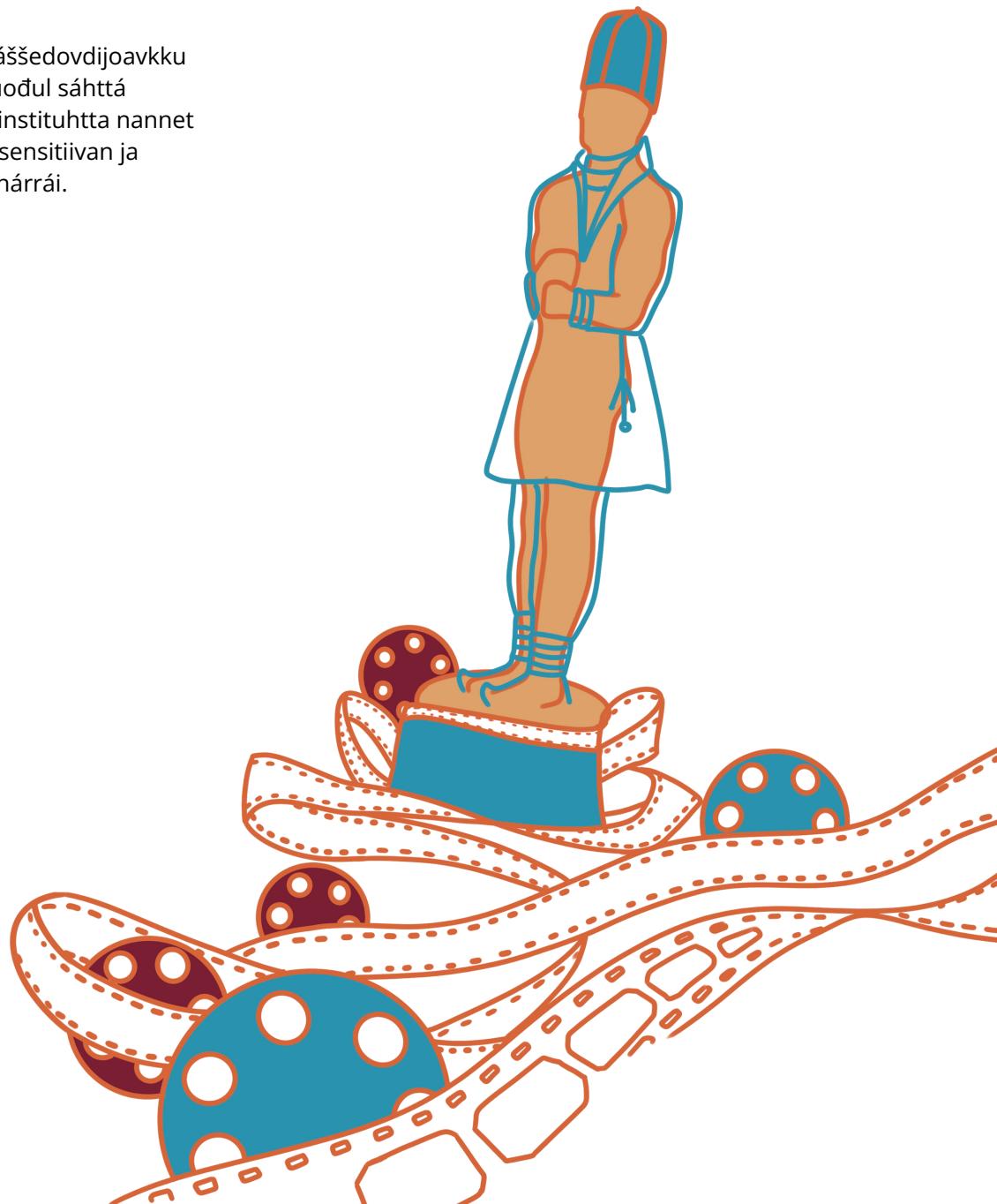
Buoremus lea váldit Ofelačča atnui nu árrat go vejolaš proseassas. Eandalii ovdal go giehtačálus lea gárvis.

Ofelaš-bagadusa implementeren:

1. Buvttadanfitnodat ávžžuhuvvo váldit oktavuođa Internašunála Sámi Filbmainstituhtain. Jus buvttadeapmi váldojuvvo árvvoštallamii, de sáddejuvvo prošakta sámi muitalan- ja kulturášsedovdijovkui evalueremii.

2. Ášshedovdijoavku evaluere prošeavta Ofelaš-bagadusa vuoden ja dieđiha maid rávve ja ávžžuha dahkat.

3. Sámi muitalan- ja kulturášsedovdijoavkku rávvagiid ja ávžžuhusaid vuoden sahttá Internašunála Sámi Filbmainstituutta nannet prošeavta kultuvrralaččat sensitiivan ja fuolalažjan sámi álbumoga hárrai.

DÁRKISTANLISTU

Buot govideamit sámi álbumoga ja kultuvrra ektui berrejít čuovvut rehálašvuoda-, duohavuođa- ja heivvolasuođaprinsihpaid. Dát geatnegahttá sámi kultuvrraid ja árvvuid árvvusatnima, ja maiddái sápmelaččaid kultuvrralaš ja vuoinjalaš vuogatvuodaid doahttaleami, kultuvrralaš integrитеhta bisuheami ja kultuvrralaš oskuid ja ovttaskasolbmuid ja sin báikkálaš servodagaid árvvusatnima.

Lea go du buvttadeamis árvvusatnin ja kultuvrralaš sensitivitehta guovddážis?

1. Duođašta ja árvvusatná go prošeakta ahte sámi kultuvra lea vuođđun?

2. Lea go dus sámi veahkkebuvttadeaddji dahje buvttadeaddji fárus prošeavttas sihkkarastin dihte sámi eaiggátvuođa filbmii?

3. Lea go giehtačálus kultuvrralaččat sensitiiva?

4. Leat go dus sámi čállit fárus prošeavttas?

5. Leat go don ulbillaččat gulahallan báikkálaš sámi servodagain filmma birra?

6. Leat go sápmelaččain guovddáš rollat buvttadeamis?

7. Boahtá go prošeakta ávkin sámi álbumogii?

8. Jus filbma govvida sápmelačča, de ferte neavttár filmmas leat sápmelaš.

9. Jus rollafiguvra lea sápmelaš, hupmá go sámegiela filmmas?

10. Lea go oktage sámi olmmoš dahje organisašuvdna cealkán "ii" masage du prošeavtta oktavuođas?

Iskka geardduhat go don ovttage dáin čuovvovaš boasttugovvidemiin:

BOASTTUGOVVIDEAMIT SÁPMELAČČAID BIRRA

Geardduhuvvon
boasttugovvidemiid/stereotyhpalaš govvidemiid
ovdamearkkat:

Imašlaš sápmelaš

Dávjá govviduvvojít okta dahje máŋga noaiddi, ja
meavrresgárri. Fertet dárkilit guorahallat ja
árvvoštallat historjjálaš duogáža ovdal go
gieðahallagoađát sámi vuoinjalašvuođa fáddán.

Maŋemus sápmelaš / Eksohtalaš sápmelaš

Muitalus manjemusa birra iežas šlájas, ovdal go
dát doaibma dahje árbevierru, dahje vel dát
olmmoš ge, jávká. Visot dát stereotypijat leat
beare dávjá govviduvvon ja leat mielddisbuktán
duohta vahágiid albma olbmuide. Dákkár
filbmastereotypijat dagahit ahte filbma šaddá
boaresmállet, unohas ja vaháhti.

Vilda sápmelaččat (geat eai leat siviliserejuvvon)

Dákkár govvádusgeardduheapmi sápmelaččain
geain leat árbevirolaš gárvvut ja bohccot gáržzida
sápmelaččaid dihto kategoriji, ja čuohcá buot
dálá dahje boahttevaš sámi kultuvrra
ovdanbuktimiidda, dahje sáhttá maid nu geavvat
ahte sápmelaš oažžu doarjaga dušše dalle go lea
doarvái eksohtalaš.

Eará boasttovideamit leat maid
ovdamearkkadihtii:

Suhtus/aktivista sápmelaš Juhkkis/gillájeaddji sápmelaš

Jus ráhkadat dokumentára, de gustojít seamma
vuodđoipmárdusat go guhkesfilmma dáfus.
Muho dát prinsihpat bohtet vel lassin.

PRINSIHPAT

Álgoálbmotmualusain lea stuora árvu hutkkálaš bargguid fáddán, ii ge leat mihkkege ipmašiid ahte buvttadeaddjit – smávvát ja stuorrát – ohcalit ođđa jurdagiid álgoálbmotservodagain.

Mii sápmelačcat háliidit oaidnit iežamet olbuid ja kultuvrralaš árbbi ovddastuvvon autenttalaš vugiin, dakkár vugiin mii fátmasta min jienaid.

Jus dán galgat olahit, de fertejit sámi jienat gessojuvvot ovdan go min muitalusat muitaluvvojít. Dát mearkkaša ahte fertejit leat máŋga sápmelačča buot buvttadeami dásiin – maiddái guovddáš jođiheaddjidoaimmain, ja ahte huksejuvvo bistevaš gulahallan filbma- ja eará mediabuvttadeddjiiguin ja buot sturrosaš ruhtadeddjiiguin.

Dá leat muhtin dehálaš prinsihpat go galgá dán gulahallama hukset:

Sámi árbbi ja kultuvrra árvvusatnin

Historjálaččat leat olu dutkit ja čállit boahtán Sápmái ja deaivadan sápmelaččaiguin. Singuin leat juogaduvvon historjját sámi máttuid, bassi báikkiid, hávddiid ja dehálaš dáhpáhusaid birra, ja gos sáhttá gávdnat dihto skeankkaid. Dasto dát muiṭalusat báddejuvvojedje, čállojuvvojedje ja juogaduvvojedje viidát girjjiid bokte. Ležjet dál muiṭalusat almmuhuvvon lobiin dahje lobi haga, de lea čielggas ahte álgovuolggalaš sámi muiṭaleaddjis lei unnán dadjamuš dasa mii dáhpáhuvai sin muiṭalusaiguin; eai sii máhttán ipmirdit makkár váikkuhusat sin muiṭalusaid geavahusas šattai.

Min muiṭalusat leat min servodaga duodji. Eai leat gálvvut maid dušše sáhttá gávppašit, muhto leat guovddáš oasit min árbbis ja kultuvrras, ja daid galgá atnit árvvus vugiin mii speadjalastá dán dehálašvuoden. Váldit min muiṭalusaid lobi haga rihkku riikkaidgaskasaš vieruid ja lea eahpeehtalaš.

Suorġgit/fáttát maid dáfus berre leat várrogas:

- Buot lágan sámi vuoinjalaš elemeanttaid referánssat dahje geavaheapmi, nu go noaidi, meavrresgárri, sieiddit ja bassi báikkit maid sáhttá čatnat luonduoskui/árbevirolaš oskui.
- Oaffaruššanbáikkiide ii berre goassege mannat báikkálaš ofelačča haga, ja ain odne gustoijit dihto seremoniijat go manná dáidda bassi báikkiide.
- Buot lágan sámi árbevirolaš gárvuid ja dávviriid referánssat dahje geavaheapmi.
- Buot lágan sámi duoji referánssat dahje geavaheapmi.
- Buot lágan árbevirolaš sámi juoigama referánssat dahje geavaheapmi. Dát árbevierut leat hui mihtilmasat kultuvrralaččat ja olu luodit leat olbmuid luodit maid ii sáhte geavahit lobi ja soahpamuša haga luohteeaiggádiin (ii ge dušše luohtedahkkiin).

- Leage várrogas jus manat boazoguohtunguovluide ja váldde álo oktavuođa boazodolliguin ovdal go dagat dan.
- Ale muosehuhte meahcceelliid ja guođe luonddu seamma lágje go gávdnet dan.
- Guolásteapmi ja bivdin sámi guovluin gáibida báikkálaš máhtu vai árbevirolaš riekteguoddit árvvusadnojuvvojat.
- Eanan lea bassi sápmelaččaide ja mii gulahallat eatnamiin go vánddardit luonddus, mii atnit árvvus ja čájehit giitevašvuoden eatnamii ja meahccái.
- Buot lágan sosiála áššiid referánssat nu go alkoholisma, veahkaválddálašvuohda, veahkaválddálašvuohda lagas oktavuođain, iešsorbmen leat erenoamáš hearkkes áššit álgoálbmogiidda ja daid galggašii álo giedħahallat várrogasvuodain ii ge goassege báikkálaš láidesteami haga.
- Ane muittus stereotypalaš govaid ja goovidemiid sápmelaččain ja garve dáid geavaheami.
- Mii čuožžut iežamet máttuid dahkan vuodun nalde, ja danne berrejít sin historjját álo adnojuvvot árvvus ja gieħħallojuvvot vuohkkasit ja várrogasat.
- Sohka lea guovddáš árvu sámi servodagas, dološ sámi bearashstruktuvrrat leat ain dehálaš árvvut min servodagain. Fertet ipmirdit ahto ovttaskas sápmelaččain leat nanu čanastagat olles sohkii. Ane álo árvvus ja gacca eambbo oahpu sámi bearashárbevieruid birra.

Kultuvrralaš appropriašuvdna vs. kultuvrralaš lonohallan

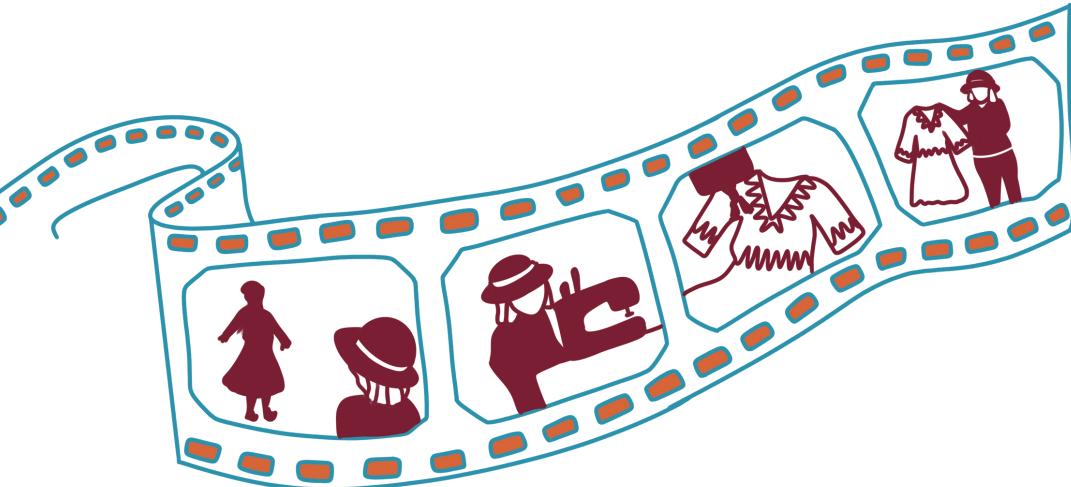
Kultuvrralaš lonohallan lea kultuvrralaš elemeanttaid juogadeapmi dakkár dilis gos buot oasseváldiin lea fápmu válljet ja mii lea ovttasbargu mas goappaš bealit ožzot ávkki. Kultuvrralaš lonohallan lea huksejuvvon ja nannejuvvon árvvusatnima, luohttamuša ja guovttebealatvuoda nala.

Kultuvrralaš appropriašuvdna bohciida go válđo/dominánta kultuvrra olbmot oamastit minoritehta dahje marginaliserejuvvon kultuvrra kultuvrralaš elemeanttaid alcceaseaset. Dát dáhpáhuvvá dávjá almmá makkárge ipmárdusa haga minoritehta dahje marginaliserejuvvon kultuvrra ektui; ja dát lea dávjá dáhpáhuvvan filmmaid ja eará mediaid historjjá čađa.

Kultuvrralaš lonohallan spiehkasta maiddái assimilašuvnnas, go marginaliserejuvvon olbmot bággehallet váldit atnui (dahje adopterejít) majoritehtakultuvrra elemeanttaid vai birgejít daiguin áššiiguin mat dahket eallima váttisin jus sii eai dagaše dan.

Ovdamearkkat dása sáhttet leat: Movt sápmelačcat bággehalle guođđit mánáideaset internáhttaskuvllaide; movt sii bággehalle dárustit, movt sii bákkus "ruotaidáhttojuvvojedje" jus háliidedje orrut viesuin, jna.

Dát leat dehálaš earuheamit mat čatnasit álgoálbmotvuigatvuodaide das movt geavahit ja ovddidit iežaset kulturárbbi.

Vuoijŋalaš vuoigatvuodat

Álgoálbmotkultuvrraid, -namaid, -govaid, -symbolaid ja -minstariid ekonomalaš árvu lea mihtilmasat lassánan kommersiála buktagiin, lágidemiin ja márkanastimiid oktavuođas. Buvta njuolgut mystifiserejuvvo, geasuha fuomášumi ja vuovdinlogut lassánit. Álgoálbmotvuoigatvuodain lea heajos suodjaleami iežaset kultuvrra gávppašeams – ja dábálačcat rievideamis. Olu boahá das go vuoijŋalaš vuoigatvuodat leat hábmejuvvon nu ahte galget ovttaskas olbmuide boahit ávkin; vuostebeallin kultuvrralaš elemeanttaid kollektiiva eaiggátvuhtii mat definerejit olu álgoálbmotservodagaid.

Konvenšunála vuoijŋalaš vuoigatvuodat leat hábmejuvvon nu ahte galge ovddidit kommersiála ja industriála ovdáneami. Dát definišuvdna ii váldde vuhtii álgoálbmogiid vuoijŋalaš vuoigatvuodaid mat oamastuvvojít kollektiivvalačcat ja váldet vuodú dásseudeattus iige dietnasis. Dát lea dakkár ášsi mainna láhkaaddit sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš dásis bártidit. Máŋggaid našuvnnaid álgoálbmotjođiheaddjít leat leamaš mielde digaštallamiin dán ášsi badjel guoktelot jagi

Álgoálbmogiid vuoijŋalaš vuoigatvuodaid definišuvnnat leat čilgejuvvon ja nannenjuvvon UNDRIP:s, máŋgga iešguđetge artihkkalis. Oanehaččat daddjon eai fátmmas dat dušše vuoignaduiid, gálvomearkkaid, designa ja pateanttaid. Dat fátm mastit eambbo, ja leat lahka čadnojuvvon eatnamiidda ja biologalaš resurssaide; kulturárbái ja ovdanbuktimii; innovášuvdnii ja opmodahkii; historjjálaš báikkiide; bassi ja čiegus ávdnasiidda; dávviriidda; designii; gillii; seremoniijaide ja lávdedáidagii; dáidagii; historjjáide ja mitalusaide; ja álgoálbmotárbái ja -girjjálašvuhtii. Sámegiella lea ovdamearkka dihte dehálaš oktasaš vuoijŋalaš opmodat. Min gielat rahpet geainnu erenoamáš árbevirolaš máhttui mii ii doaimma gielade. Sámi servodagas leat vuoigatvuodat ja geatnegasvuodat – ja maiddái vuoijŋalaš opmodat – buohkaid kollektiivvalaš opmodat eai ge dat gula dihto indiviidii. Dát lea vuolggasadjin dasa movt sápmelačcat ja eará álgoálbmogat lahkoniit filmbabuvttadeami eará lágje go oarjemáilmnis/eurohpálaš kultuvrrain.

Fridja, ovdagihtii dieđihuvvon miediheapmi, mii addá vuogatvuodá dadjat “ii”.

FODM (engelasgillii FPIC – Free, Prior and Informed Consent) mearkkaša ahte lohpi galgá addot almmá áitagiid, bágema, háddjen- ja oamastanstrategijaid ja móvssaheami haga. Buot dárbbashaš dieđut mearrásusa ektui galget addot ovdal go prošeavttat álggahuvvojít, jotkojuvvojít ja/dahje plánejuvvojít, ja galget juogaduvvot oktasaš definerejuvwon proseassa mielde. Dieđihuvvon mielddisbuktá rabasvuodá,

ja ahte oažju buot dieđuid buori áiggis vai lea vejolaš vástidit álgoálbmogiid mearrásusstruktuvräid mielde. Dieđihuvvon mearkkaša maiddái ahte vuostáiváldi oažju dieđuid rievttes gillii.

Miediheapmi boahtá dávjá konsultašuvdnaproseassaid čáða, čoahkkimiin gos cohkkájít njunnálaga.

Ulbillaš oassálastin

Sámi servodaga ulbillaš oassálastin buvttademiin mearkkaša ahte leat mielde dehálaš mearrásusain ja plánemis, ja beassat gozihit ahte min kulturárbi ja vuoirnjalaš vuogatvuodat doahttaluvvojít.

Sápmelaččat galget defineret geat sáhttet oassálastit servodaga bealis, ja mii lea ulbillaš oassálastin dihto prošeavttas. Dát mearkkaša ahte filbma- ja eará mediaámmátolbmot galget čuovvut sámi jođiheami bargodiliid defineremis.

Ávkki juogadeapmi

Lea sámi álbumoga sajádat mii lea min kollektiivvalaš ja oktagaslaš kultuvra, dásá gullet maiddái estehtalaš elemeanttat, musihkka, giella, muitalusat, historjját ja eará árbevirolaš kulturovdanbuktinvuogit, mat leat sámi álbumoga opmodat. Doahttalan dihte dán de lea dehálaš ahte filbmabuvttadeamit juogadit ávkki sámi álbumogiin, buvttademiid oktavuođas mat čatnasit sámi álbumogii ja kultuvrii.

Evttohusat movt sáhhttá juogadit ávkki:

- Sihkkarastit sámi eaiggátvuođa filbmii (buvttadeaddji dahje mielbuvttadeaddji)
- Fuolahit ahte www.sapmifilm.com oažju filbmavuoigatvuodaid filbmii
- Kulturrasttildeaddji oahppanvejolašvuodat sámi filbmadahkkiide
- Oahpahalliposišuvnnat sámi filbmataleanttaide filbmabuvttademiin
- Fállat mentora/ filbmafierpmádaga sámi filbmadahkkiide
- Juogadit filbmabuvttadeami royalty-dietnasiid sámi servodagain
- Dubbet ja tekstet filmma sámegielaide, mat nannejit giellaovdánahttima
- Donašuvnnat Arctic Indigenous Film Fund:ii
- Váldit fárrui nu olu báikkálaš olbmuid go vejolaš iežat buvttadeapmái
- Donašuvnnat sámi mánáidbuvttademiide / bargobájít

UND RIP ja SÁMI VUOIGATVUOHTA DEFINERET OVDANBUKTIMA

Árktalaš guovlu lea dađistaga stuorru globálalaš ovdáneami guovddážis, seammás go málbmi lea geahččagoahtán min guvlui dálkkádatrievdamiid oktavuođas. Beroštupmi álgoálbmotmuitalusaide lea maid lassáneame, ja filbma- ja eará mediabuvttadeaddjít háliidit dustet dán beroštumi. Dál lea deháleabbo go goassege ovdal muiṭalit muiṭalusaid mat válđet vuodú árktalaš guovllus ja árktalaš guovllu álgoálbmogiin. Dát muiṭalusat sáhettet ja berrejít muiṭaluvvot álgoálbmotmáhtuin ja -perspektiivvain, ja dakkár vugiin mat árvvusatnet álgoálbmotkultuvrraid, doaibmanfriddjavuođa ja olmmošlašvuoda. Filbma, TV ja eará muiṭaleaddjí vuogit sápmelaččaid birra berrejít doaimmahuvvot ulbmilláš oassálastimiin ja jođihemiin, mas sámi ovttasbargoguoimmit leat fárus buot osiin buvttadeamis.

"Álgoálbmogiid filbmačájeheapmi ovddasta cealkinfriddjavuođa, ja nanne Árktisa álgoálbmogiid vuoigatvuodáid"

Arctic Indigenous Film Fund.

Stuorámus riikkaidgaskasaš álgoálbmotvuoigatvuodáid reaidu lea Ovtastuvvon našuvnnaid julggaštus álgoálbmotvuoigatvuodáid birra (UND RIP). UND RIP cealká čielgasit:

Álgoálbmogiin lea vuoigatvuhta áimmahušsat, stivret, várjalit ja ovdánahttit iežaset kultuvrralaš duogáža, árbeviolaš máhtu ja árbeviolaš kulturdovdomearkkaid, ja maiddái [...] njálmmálaš árbevieruid, gírjjálašvuoda, designa, [...] ja visuála dáidaga ja ovdanbuktindáidaga. Sis lea maiddái vuoigatvuhta áimmahušsat, stivret, várjalit ja ovdánahttit iežaset vuoinjalaš vuoigatvuodáid iežaset kultuvrralaš duogáža, árbeviolaš máhtu ja árbeviolaš kulturdovdomearkkaid hárrai. (Artihkal 31.1).

Vuoigatvuhta "stivret, várjalit ja ovdánahttit" fátmasta filbmasisdoalu ovdanbuktima. Dat guoská dasa ahte váikkuhit dan mii muiṭaluvvo sámi kultuvrra ja njálmmálaš árbevieruid birra.

Manjemus logi jagis leat lassánan filbma- ja ráidobuvttadeamit mat sistis dollet iešguđet lágan elemeanttaid sámi kultuvrras. Elemeanttaid leat oppalaš čujuhusaid rájes sápmelaččaid birra ja ruovttuguovlluid birra historjjálaš oassin, gitta sisdoalu rádjái mas sápmelaččat ja sámi kultuvra leat válđofáddán.

Doahttalan dihte ja bisuhan dihte sápmelaččaid vuoigatvuodáid álgoálbmogin, fertejit buvttadeamit fátmastit sápmelaččaid ulbmilláččat buot dásiid buvttadeamis, ja maiddái doahttalit vuoigatvuoda dadjet "ii" sisdollui mii sáhttá vahágahattit sámi servodaga.

Du ulbmil lea ráhkadit nu buori buvttadeami go vejolaš. Jus don válljet govvidit makkárge sámi komponeanttaid, de ferte min oktasaš ulbmil leat bargat nu buori barggu go vejolaš, dan bokte ahte sihkkarastit ahte min protokollat čuvvojuvvojít.

SÁPMELAČČAT

Sápmelaččat leat Sámi eatnama álgoálbmot. Min árbevirolaš eatnamat leat juohkásan Norgga, Ruota, Suoma ja Ruošša rájiid geažil. Sápmelaččat hupmet iešguđetge sámegielaid (muhtimat dán gielain leat juo jávkan). Seamma ládje go buot álgoálbmogat, de leat mis nanu čanastagat iežamet máttuid eatnamiidda. Eanas sápmelaččat leat árbevirolaččat eallán dainna maid davviguovllu eatnamat leat addán: bivdduin ja čohkkemiin, guolástemiiin, boazodoaluin, ja leat duddjon ja ráhkadan atnubiergasiid ja čiŋaid daiguin ávdnasiiguin mat leat leamaš olámuttos. Dál unnitloku sápmelaččain ellet dainna lágiin, muhto dát leat almmatge sámi eallinvuogi, oskku ja servodaga vuođđun.

Historjálaš muiitalus sápmelaččaid birra lea dávjá muiataluvvon majoritehta kolonisttalaš servodaga oaidninsajis. Eará servodagaid govvádusat leat ráhkadan bistevaš stereotyhpaid sápmelaččaid birra. Dát stereotyhpai leat leamaš, ja leat ain, goarádußan sámi servodahkii, ja dáid stereotyhpaid jotkkolaš govvideapmi mielddisbuktá vealaheami ja rasismma.

Maiđdái sápmelaččat leat vásihan koloniserema seamma ládje go eará álgoálbmogat. Dát lea mielddisbuktán bággoassimilašuvnna, kolonisttalaš veahkaválddálašvuoda gillámušaid máŋgga bulvii, eananmassinhistorjjá, internáhttakuvllaid ja giela, kultuvrra ja vuoinjalaš oskku duolbmama. Vaikko dát vásáhusat eai ovddas olles sámi servodaga, de lea goitge dehálaš atnit muittus ahte dat leat dáhpáhuvvan ja ahte váikkuhusat čuhcet ain odne.

Váldde oktavuođa sámi áššedovdiin ja gallit čuovovaš siidduid vai oahpat eambbo sámi historjjá ja otná servodaga birra: www.samer.se, www.saamicouncil.net, www.sametinget.no, www.sametinget.se, www.samediggi.fi

OANÁDUSAT

UNDIP	United Nations Declaration on Indigenous Peoples' Rights / Ovtastuvvon našuvnnaid julggaštus álgoálbmotvuogatvuodaid birra
FPIC	Free, Prior and Informed Consent / Fridda, ovdaļgihtii ja dieđihuvvon mieđiheapmi - dihto álgoálbmotvuogatvuoha man UNDRIP giedahallá
UNESCO	United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization / Ovtastuvvon našuvnnaid oahppo-, dieđa- ja kulturorganisašuvdna
WIPO	World Intellectual Property Organization / Máilmci vuoinjalaš vuogatvuodaid organisašuvdna

OFELAŠ - THE PATHFINDER

**Ehtálaš rávvagat filbmadahkkamii Sámi álbmogiin ja kulturvrrain
bargojoavku:**

Amanda Kurnell

Anne Lajla Utsi

Jannie Staffansson

Jason Ryle

Liisa Holmberg

Lisa Marie Kristensen

Ken Are Bongo

Oskar Östergren

Patricia Fjellgren

Siljá Somby

Suvi West

Taqralik Partridge

INTERNATIONAL SAMI FILM INSTITUTE

Anne Lajla Utsi, Internašunála Sámi Filbmainstituhta direktelevra
annelajla@isfi.no +47 907 555 74

Liisa Holmberg, Internašunála Sámi Filbmainstituhta filbmakonsuleanta
liisa@ifi.no mobiila +47 930 36 145

Patricia Fjellgren, Sámi filbmadahkiid searvi stivrrajođiheaddji
patricia.fjellgren@gmail.com +46 738 45 68 77

INTERNATIONAL SAMI FILM INSTITUTE

www.isfi.no